

Romano hangos

15^{re}

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 15 • ČÍSLO 6 • VYŠLO 28. ČERVNA 2013

zprávy

PRAHA – Pád Nečasovy vlády přinesl i změnu ve vedení Rady vlády pro záležitosti romské komunity, jejímž předsedou byl dosud právě premiér Nečas. Ten rezignoval v důsledku činnosti vedoucí jeho sekretariátu Jany Nagyové, která si přisvojovala práva ústavních činitelů. Všichni kolem, včetně nejvýše postavených politiků a vládních úředníků, to respektovali přes dva roky. Činnost Rady je tím limitována, byť Rada byla v posledním čase svolávána už jen vládní zmocněnkyní pro lidská práva. Rezignoval další člen vládní Rady Patrik Banga.

BUČOVICE – Ze spáchání přeštku byla obviněna mladá žena, která si vymyslela, že ji na tramvajové zastávce v Brně okradli Romové. Smyšlenou událost oznámila policii v Bučovicích na Vyškovsku. Uvedla, že ji tři muži romského původu natlačili ke stěně domu a připravili o 3 000 Kč a mobil.

HODONÍN U KUNŠTÁTU – Vybudování Památníku romského holocaustu pokračuje. Právě skončilo hodnocení projektů studentů architektury v Praze, Brně a Liberci a byl vybrán vítězný projekt. Finanční limit návrhu činí 20 milionů Kč. O vítězném projektu vás budeme informovat, jakmile bude řízení skončeno.

PRAHA – Paterčata v pořádku, rodině ale přicházejí i nepřející a zlé dopisy. Tak lze charakterizovat poslední vývoj unikátního narození paterčat v ČR. Rodina Alexandry Kiňové a Antonína Kroščenka musí čelit řadě rasistických výlevů kvůli podpoře, kterou jí stát v tomto případě poskytl (stejně jako by to učinil v případě kohokoliv jiného). (www.romea.cz, LN, kh)

Patnácté Khamoro mezi kapkami deště...



Foto: Lenka Grossmannová, Muzeum romské kultury

PRAHA – Ráno 27. května nás v Praze uvítalo monotónním deštěm. Ve čtrnáct hodin se přesto pod střechou Staroměstské radnice schází účastníci tiskové konference 15. jubilejního ročníku světového romského festivalu Khamoro 2013.

To už odkládáme deštník. Dobré znamení! Místo kapek mi padnou do očí rudé růže. Na Havelském trhu. Svatý Havel by je určitě schválil. Ozdobí čestné místo u stolu v čele s paní Jelenou Silajdičovou.

Po její pravici i levici vidím tváře romských pořadatelů a umělců. Z domova i ciziny. Rovněž dobré znamení – přišli, přijeli, přijali po-

zvání. Mám tu zodpovědnost velmi čestnou: pozvednout Romano hangos/Romský hlas! Po uvítacích slovech Tomáše Bystrého a Reny Horvátové zazněla vlídná přivítání radního Václava Novotného.

Pak už nastala příležitost k mému dotazu: Má světový festival Khamoro skutečně světový ohlas a tlumochi jej dostatečně i Česká televize?

Mediální zpravodajové i umělci z Nizozemí, Francie, Rumunska, Srbska a další účastníci včetně České televize mě uklidňují. Ano, Khamoro má výborný ohlas. (Zapisuji tužkou zn. „Khamoro“. K radosti stačí drobnost. Darovaná.)

Na závěr ochutnáváme ze vzorku Mandala dortu, na který se Pražané s turisty mohli těšit druhého června – v maxi provedení. Báječný, ano.

Zatímco ochutnávka končí, souběžně na pražském magistrátu vedle probíhá osudový boj o koalici ve vedení metropole. Snad to dopadne tip top pro všechny zúčastněné strany. Otočme však list: Vyšlo slunce!

Po malé pauze pokračujeme na lovestory „Alma Gitana“ promítané ve Španělském kulturním centru Cervantes. Flamenco s plamínky u kotníků i ve strunách. A na zá-

Pokračování na str. 4

z obsahu

Za Rudolfem Dzurkem

Zemřel nejznámější romský výtvarník

strana 2

Proč se učit romsky...

S romštinou projdeš celý svět

strana 3

Znáte Lucii a Martina?

Mladý romský pár mezi výherci policejní soutěže

strana 7

Lucie Kováčová a Martin Vöröš u policie zabodovali



Foto: Ivona Parčiová

Lucie Kováčová a Martin Vöröš z Vyškova patří mezi výherce soutěže vyhlášené Policií ČR – Krajským ředitelstvím Jihomoravského kraje v rámci projektu Bezpečně v kyberprostoru. Lucie a Martin, dva šikovní mladí lidé, tvoří již třetím rokem pár.

Dvacetiletá Lucie je studentkou středního odborného učiliště Račice – oboru kuchařka. Osmnáctiletý Martin se učí v oboru zedník na středním odborném učilišti Vyškov. Vzdělání vidí jako důležité pro svou budoucnost.

Věříme proto, že se mohou stát inspirací pro ostatní. Třebas i díky tomuto rozhovoru.

Čím byste chtěli být?

M: Zedníkem.

L: Já nevím. Chci pokračovat dál ve studiu. Chtěla bych si udělat nástavbu a složit maturitu. Asi sekretářkou.

Co si myslíte, že je potřeba k tomu, aby se vaše přání splnilo?

L: Já musím mít nástavbu. Výuční list, maturitu.

M: Musím se snažit. Prostě, jestli to chci dělat, tak se musím snažit.

Je něco, co vám v tom brání? Například rodinné zázemí – je v pořádku?

L: Naše rodinné zázemí máme prozatím dobré.

Takže když budete chtít a budete se učit, tak si myslíte, že nebrání vůbec nic tomu, abyste mohli dosáhnout, čeho chcete?

L: Ano.

M: Já se třeba i přes dlouhou školní absenci ze zdravotních důvodů snažím ukončit si ročník.

Je něco v České republice, co vám vadí nebo něco, co byste chtěli, aby se v Česku změnilo?

M: Chtěl bych, aby všechny lidi brali stejným metrem. Myslím si, že mi moje etnická příslušnost bude bránit třeba najít si zaměstnání, že budu mít v tomhle ohledu problémy.

Pokračování na str. 7

Bohoslužby s romskou hudbou

PROSTĚJOV – V neděli 2. června se v Prostějově uskutečnily rodinné bohoslužby. Pozval nás na ně – jako taneční a pěvecký soubor Cikne Čhave – farář Pavel Prejda a jeho manželka Jana Prejdová.

Tématem těchto bohoslužeb a promluvy faráře bylo vytváření stabilního domova. Při té příležitosti jsme zpívali píseň, která se částečně překrývala s tímto tématem – o moudrém muži, který si svůj dům zbudoval na skále. Po bohoslužbách jsem přednášela zájemcům o romské kultuře a hudbě. Pak následoval společný oběd a společně se sestrami jsme se chystaly na taneční a pěvecké dílny.

Netušila jsem, kolik návštěvníků na naše dílny přijde. Dostavily se jak děti, tak mladá i starší generace. Těšilo mě, s jakou energií zpívali a tancovali. Chceme v tom všem dál pokračovat a předávat naše zkušenosti.

Veronika Kačová

Vedoucí souboru Cikne Čhave, Nový Jičín

Ghettofest napodruhé zaujal dva tisíce návštěvníků



BRNO – V pořadí 2. ročník festivalu Ghettofest navštívily v sobotu 15. června dva tisíce lidí, vesměs Romů z okolí Bratislavské ulice a neromské studentské mládeže. Desetihodinový program proměnil ulice tzv. brněnského „Bronxu“ ve festivalový areál plný umění, mezilidského i interkulturního propojování a pohodové atmosféry.

Velký zájem byl letos nejen o hudební program, ale také o odborné části festivalu – diskuze, prohlídky lokality i stálé expozice Muzea romské kultury nebo o dokumenty. „Na všechny části odborného programu jsme měli plně obsazenou kapacitu,“ říká koordinátor odborné části, David Oplatek a dodává: „Naším tématem byla letos minulost „Bronxu“, na které se výrazně podepsaly celé dějiny 20. století.“

Letos přišlo o něco méně lidí než loni, rozpočet na kapely i propagaci byl minimální, namísto placené propagace zafungoval téměř výhradně pouze facebook. Přesto se asi 40 dobrovolným organizátorům podařilo naplnit program kvalitními koncerty i vystoupeními.

Alica Heráková

PR manažerka Ghettofestu, Brno

Blýská se v Kobylé na lepší časy?

KOBYLÁ NAD VIDNAVKOU – Lokalita v Kobylé nad Vidnavkou, kde žijí Romové, se potýká už roky s problémy: nezaměstnanost, exekuce, nedoplatky, ale také bytové podmínky a problémy dětí ve škole.

Od letoška se pravidelně schází zástupci Společenství Romů na Moravě, sdružení Darmoděj, obce Kobylá nad Vidnavkou a zástupci OSPOD v Jeseníku společně s koordinátorem romských skupin v Jeseníku. Tato setkání koordinuje starostka obce, Zuzana Jochmannová. S majitelkou Romy obývaných nemovitostí a jejími obyvateli si zástupci jednotlivých organizací ujasnili pravidla a slíbili si vylepšit bydlení tamních Romů. Starostka slíbila kontejner na odvoz černé skládky, platba za kontejner se uhradí částečně z obecní pokladny, bude připojen vodovod a odpady do každé místnosti, pro každou rodinu, obnoví se elektrické vedení. Terénní pracovníci přislíbili zajistit technické práce a paní starostka zase obstarat finanční prostředky. Její každodenní návštěvy u našich klientů svědčí o opravdovém zájmu pomoci.

Jitka Zdražilová

Pracovnice SRNM

Odešel Rudolf Dzurko



Rudof Dzurko hraje na basu.

Foto: Jaroslav Balvín, sbírka Muzea romské kultury



Ďábel (komunisti) vzal cikánovi housle (předloha k nerealizovanému animovanému filmu Vladimíra Mertý Skleněná dýka), 1983, skleněná drť na skle.

Autor: Rudolf Dzurko, sbírka Muzea romské kultury

PRAHA – Zemřel v neděli 23. června po dlouhé těžké nemoci. Byl to v Česku uznávaný naivní výtvarník a v rámci romské kultury snad vůbec nejznámější výtvarník u nás.

Narodil se prvního Července 1941 v Pavlovcích na východním Slovensku. Od roku 1945 žil v severních Čechách (Kamenický Šenov, Nový Bor, Skalice, Ústěk a jinde). Později pracoval jako dělník v tamních sklářských závodech.

Od počátku 70. let se začíná věnovat tvorbě obrazů z barevné skleněné drtě (sklářského odpadu), kterou lepí na skleněné tabule; tato originální výtvarná technika je jeho patentem. Zhotovuje také sochy ze dřeva i pískovce. V roce 1977 se

uskutečnila v Praze jeho první samostatná výstava (Kulturní dům Sokolniky) a od té doby bylo jeho dílo jako samostatný soubor nebo jako součást expozic kolektivních vystaveno vskutku nesčetněkrát; velké retrospektivní výstavy jeho díla se uskutečnily např. v západočeské Galerii Klenová/Klatovy roce 1998, v Muzeu romské kultury v roce 2001, o rok později v Egon Schiele Art Centru v Českém Krumlově.

Rudolf Dzurko patří k nejznámějším naivním výtvarníkům u nás, a to bez ohledu na jeho romský původ. Dzurkovy práce jsou mimo jiné zastoupeny ve sbírkách Národního muzea (národopisné odd.), Národní galerie v Praze,

v Severočeské galerii v Litoměřicích, Galerii Klenová/Klatovy nebo v Národní galerii v Bratislavě.

Autor žil a tvořil od poloviny 80. let v Praze. Mohli jsem ho vidat i na Karlově mostě, kde si přivydělával prodejem vlastnoručních dřevěných přívěsků zvířecích i fantaskních podob.

Je nositelem Ceny Revolver Review za rok 1996. Brněnské Muzeum romské kultury vlastní reprezentativní kolekci třiceti Dzurkových obrazů i dvě desítky jeho dřevěných sošek a sousoší. (Více viz: Sbírky Muzea romské kultury. Výtvarné umění/Visual Arts. Romští autoři/Romani artists. Přírůsteky 1991–2005, s. 81–85 a 160–162.)

Jana Horváthová

Marius Preda zahrál U Zvonu

VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ – Několik kapel se nedávno sjelo do Valašského Meziříčí na X. ročník Mezinárodního festivalu cimbálověk. Probíhal od 22. do 26. května.

V restauraci U Zvonu si milovníci cimbálu mohli přijít na své. Minulý rok tam byl k vidění jeden z nejlepších učitelů hry na cimbál Kálmán Balogh. Ten letos usedl v porotě. Fenomenální umění předvedl krom jiných rumunský cimbalista Marius Preda. Jako čtrnáctiletý začal studovat na bukurešťské konzervatoři George Enescu a současně začal hrát s rumunskými cikánskými kapelami. V šestnácti odjel na pozvání rumunských souborů do Nizozemí, kde si oblíbil jazz. O dva roky později nastoupil na haagskou královskou konzervatoř, kde se věnoval studiu hry na vibrafon. Pak začal rozvíjet svůj potenciál jako jazzový cimbalista v autorském projektu Mission Cymbalom.

Marius Preda propojuje různé hudební vlivy. Jazz kombinuje s world music i s rumunským folklórem, arabské styly s temperamentem Latinské Ameriky. Často hraje a také



Rumunský jazzový cimbalista Marius Preda měl v novojičínské restauraci U zvonu velký úspěch.

spolupracuje s uznávaným basistou Decebaelem Badiľou a originálním perkusistou Antalem Steixnerem.

Pokud jde o jejich samotné vystoupení, myslela jsem si, že budou hrát klasické čardáše a tradiční romskou rumunskou hudbu. Ale kdepak, hráli jazz. Všechny nás tím překvapili. Obecenstvo hlasitým potleskem odměnilo vášeň a temperament, s jakým hudebníci hráli.

Na koncert přišlo hodně lidí a ti, kteří si neměli kam sednout, mohli vystoupení sledovat venku, před restaurací. Koncert se natáčel a pak přenášel na dvě velkoplošné obrazovky.

Poděkování patří Petru Vašutovi, Jaroslavu Kneslovi a všem, kdo se na akci podíleli. Těším se na další ročník festivalu.

Text a foto: Veronika Kačová

Čajový dýchánek s Romy připomněl „První republiku“

TÁBOR – V pátek 7. června rozezněl tábořskou Střelnici pod taktovkou Jakuba Valeše soubor Swing Band Tábor. Zahájil tak Čajový dýchánek.

Dámy otevřely „Tichou Střelnici“, kde se dal získat např. starý gramofon s LP deskami R. A. Dvorského, zážitkový paragliding, umělecké litografie, šperky, vstupenky na představení divadla La Putyka, fo-



tografii Střelnice z archivu Šechl & Voseček atd.

Děti z tanečního souboru Čiriklore předvedly v sále Střelnice jeden ze svých čardášů, s nímž sklídily potlesk. Večer byly promítnuty fotografie starého Tábora z archivu Šechtl & Voseček, které okomentoval kulturní historik Richard Vlášák. Po zbytek večera se pak již tančilo, tiše střídalo na Střelnici a po-

slouchalo krásné melodie. Teprve půlnoc zakončila období „První republiky“. Tato společenská akce byla benefičním večerem na podporu činnosti obecně prospěšné společnosti Cheiron T, která pracuje s dětmi a mladými lidmi z ulice. Benefiční výtěžek činil 71 000 korun.

Text a foto: Petra Basíková
Pracovnice sdružení Cheiron T (www.cheiront.cz)

Kampel mange te sikh'ol romanes? Mek andre škola? Proč se mám učit romsky? I ve škole?

S koncem školního roku odzvoní žakovským povinností a také učitelé čeká období pracovního klidu. Laskavé léto se s dětmi rozletí do volných dní – jsou tu zasloužené prázdniny. Teprve začínají..., a tak, ještě než se rozletí i (moje) myšlenky, chtěla bych tu v několika řádcích poukázat na zajímavý experiment s výukou romštiny v Brně, kterého jsem se také účastnila.

Kurzy romštiny v Muzeu romské kultury (MRK) a práce s romštinou na ZŠ Merhautova

V září 2012 začaly v MRK kurzy romštiny, které tu ostatně mají letitou tradici. Tentokrát se jednalo o poněkud nový přístup – nebo přesněji řečeno: konečně nějaký nový přístup – k výuce romštiny. Lektorem je Jan Dužda, vysokoškolský student, pro kterého je romština jedním z jeho (dvou)rodných jazyků. Výuku celých deset měsíců garantoval Seminář romistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Kromě muzejních kurzů pro veřejnost (určených spíše pro dospělé) se ve spolupráci s MRK na podzim 2012 uskutečnilo několik hodin práce s romštinou také na ZŠ 28. října a ZŠ Merhautova a Vranovská. V druhém pololetí školního roku se pak odehrálo osm výukových dvouhodin pro žáky 5. B. na ZŠ Merhautova, které mnozí znají jako „Ptáčata“ třídní učitelky Jarmily Zobačové.

Co je Rámcová osnova pro výuku romštiny

Pracovní tým z pražské romistiky (včetně Jana Duždy) se ve spolupráci s Radou Evropy už roky podílí na tvorbě výukových materiálů QualiRom (Quality Education in Romani for Europe), této propracované pomůcky pro učitele romštiny. Jde o desítky stran metodických postupů výuky romštiny (pro učitele), pracovních listů (pro studenty), audionahrávek a obrázků. Tyto moderní kolekce výukových materiálů jsou určeny pro různě pokročilé mluvčí – byly vytvořeny ve čtyřech úrovních znalosti jazyka. Pomocí nich se pilotně zkouší využití Rámcové osnovy pro výuku romštiny, připravenou Radou Evropy na základě Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Tomuto také odpovídá způsob práce v hodinách – při výuce se prolínají přirozené znalosti žáků (tedy např. těch, pro něž je romština rodným jazykem, ale i těch, kteří umí romštinu pouze pasivně – tj. romsky nemluví, ale jazyku rozumí). A to nejen jazykové, ale též

kulturní a společenské, které jsou učitелеm postupně rozvíjeny k dokonalosti. Rámcová osnova pro romštinu pracuje s 11 hlavními tématy. Ta odpovídají tématům novodobých jazykových učebnic, zároveň je ale na nich i možné ukázat jednotlivé prvky romské kultury a historie v rámci celého světa:

1. Já a moje rodina, 2. Dům/karavan a život v něm, 3. Moje komunita, 4. Romská řemesla a povolání, 5. Svátky a oslavy, 6. Ve škole, 7. Doprava a cestování, 8. Jídlo a oblečení, 9. Čas, roční období a počasí, 10. Příroda a zvířata, 11. Koničky a umění.

QualiRom je evropský projekt, na němž se podílí čtyři státy EU – Rakousko, Česká republika, Finsko, Slovensko a také Srbsko, kde na vědeckých pracovištích a školách vznikají materiály pro dané nejpoužívanější dialekty romštiny. Hlavním záměrem je vedle rozvíjení romského jazyka také modernizovat učební metody jazyka obecně, tj. učit jazyk zapojováním žáků do různých komunikačních situací, ve kterých musí s jazykem aktivně pracovat. Učitel romštiny, pokud možno, přímo v romštině vyučuje, přitom vede žáky k tomu, aby v ní rovnou mysleli, uvažovali a byli kreativní. Tato metoda je též efektivní i u žáků, kteří romsky vůbec nemluví – ale chtějí se jazyk naučit – jak si ostatně vyzkoušeli právě frekventanti letošního kurzu v MRK.

Po ukončení pilotní fáze projektu QualiRom a zapracování oprav získaných zkušeností ve školách a kurzech budou veškeré materiály QualiRom zájemcům snadno dostupné na internetu on-line.

Miro evropsko čibakero portfolio – Moje evropské jazykové portfolio

Rámcová osnova pro výuku romštiny a na ni navazující Evropské jazykové portfolio pro romštinu pracuje se čtyřmi jazykovými úrovněmi A1, A2 (tj. uživatel základů jazyka), B1 a B2 (samostatný uživatel) a je cílená na první a druhý stupeň základní školy. Systém výuky, který zahrnuje také detailní sebehodnocení žáka, umožňuje vhodný vývoj podle individuálních schopností žáka.

Ve výuce jazyků představuje práce s vlastními portfolii moderní světový trend. Tento trend se přirozeně uplatňuje též v českém školství, zejména při hodinách českého jazyka a literatury i angličtiny.

Při experimentální práci s dětmi z 5. B. jsme s J. Duždou museli děti

s prací s vlastními portfolii nejprve seznámit. V tom, že děti nebyly ze školy zvyklé si portfolia vést, jsem předem viděla jen další problém při práci, ale zrovna v tomhle jsem se spletla. Bylo to právě tak, že desky, do kterých si každý sám zakládal pracovní listy, byly jednou ze základních ústrojných částí výuky a děti je hned přijaly za své. Žáci si pomalu vytvářeli pod vedením lektora každý svoji vlastní učebnici, se kterou si nakonec mohou naložit, jak chtějí, což se jim obzvláště líbilo.

Lačo d'ives, čhavale. Me som tumaro nevo učiteľ'is. Vičínav man o Jeñas: Sar tut vičines? – Hodi na prvni: Jak se jmenuješ?

Při práci s dětmi 5. B. jsme si nemohli bohužel z organizačních důvodů dovolit třídu rozdělit na více skupin, a přizpůsobit výuku různým úrovním jejich jazykových schopností v romštině. Některé z dětí mluví romsky plyně, některé dobře rozumí – ale nemluví, a některé děti rozumí jen určitým výrazům a slovním spojením. Dneska víme, že takových 8–9 dětí z celé patnáctičlenné třídy by mohlo velmi rychle začít pracovat s učebními materiály na úrovni B1, neboť romsky mluví velmi dobře, a po osvojení metodologie náročnějších cvičení i na B2, tyto děti jsou schopné v romštině velmi dobře samostatně pracovat, vyjadřovat se a rozvíjet zadané úkoly. Ostatní děti si z velké části rády a šikovně poradily se základními úkoly – začaly se samy učit říkat nová slovíčka, koncovky, zdvořilostní fráze a mohly by začít pracovat na úrovni A1. Ty, které se romsky učit nechtěly, jsme alternativně zapojovali do práce prostřednictvím dalšího jazyka – angličtiny (např. vytváření vícejazyčných obrazkových slovníků)

Sostar hin o pišot? Jaké suroviny potřebuji, když vařím pišot?

Celkově jsme s dětmi strávili sedm výukových dvouhodin, vždy ve středu, okolo poledne. Probrali jsme částečně tři z výše uvedených velkých témat: Já a moje rodina, Dům/karavan a život v něm, Jídlo a oblečení. Osmá hodina byla závěrečná, využili jsme proto možnosti uspořádat společné vaření. Díky laskavé spolupráci s paní Margitou Lázkovou, která je nejen výborná kuchařka, ale má zkušenosti také s výukou romštiny, jsme společně zvládli připravit oběd na rozloučenou. Vařili jsme pišot s tvarohem.

Paní Margitě Lázkové, paní učitelce Jarmile Zobačové a lektorovi Jeňovi Duždovi patří velký dík za osobní nasazení, se kterým se do práce s dětmi zapojují. Dětem děkujeme za všechnu práci v hodinách. Zkušenosti, které jsme společně udělali, také pomohou ke zlepšení materiálů QualiRom. Potom, a kéž by to mohlo být hned v příštím roce, by se snad mohlo v práci s romštinou na základní škole dále pokračovat. Třebaže je pravdivé rčení: Romanes tuke o maro na cineha – Romsky si chleba nekoupíš. A pravdu mají i tato moudrá slova: Romaňa dumaha dodžaha pal calo svetos – S romštinou projdeš celý svět...

Text a foto: Milada Závodská
Romistka, Muzeum romské kultury, Brno



Taďam o pišota/Vařili jsme pišot

komentář

Ohlédnutí za patnáctým Khamorem

KAREL HOLOMEK

Patnáctý ročník mezinárodního romského festivalu Khamoro máme za sebou. Skutečně skvělá přehlídka toho nejlepšího z romské kultury, co může Evropa dát. Pro některé lidi v České republice toho ale asi stále není stále dost, aby změnili své mínění o Romech.



Máme-li se ohlédnout po těch patnácti letech Khamora, pak můžeme směle prohlásit, že tento festival je bezesporu největším a nejprezentativnějším kulturním počinem se skutečně širokou romskou účastí z celé Evropy.

Sehrává mimořádnou roli v prezentaci zpočátku úplně neznámé romské hudební kultury. Tím přispívá k zařazování Romů do společnosti (nejen) v oblasti kultury, a tak se snaží odstraňovat letité bariéry. Po počáteční chladné rezervovanosti ze strany místních Romů dnes už nakonec skoro všichni Khamoro vítají a oceňují spontánně.

Vzpomínám si, že když organizátoři festivalu začínali, předsevzali si úkol představovat veřejnosti vždy nové soubory. To je ovšem úkol jen stěží splnitelný. Ale musím přiznat, že Khamoro v tomto směru přineslo mnoho nového, neotřelého, a někdy i docela neznámého pro naši kulturní veřejnost.

Ale abych nezůstal nekriticky jen u chvály: nemohu se občas jako pamětník ubránit pocitu, že některé soubory představují už jen zaběhnutý způsob projevu, nepřinášející nic nového a pro zvýšení atraktivity podléhají spíše požadavkům publika než kvality.

Je to ovšem přirozené a dlouhé trvání festivalu vybízí ke kritickému ohlédnutí.

Sikh'uvav romanes

Miro evropsko čibakero portfolio

Vičínav man

1. postos andre perši škola
Vaš o berša 6 the 11 berš

Igen pal'ikeras vaš e garancija the uprehazd'ipen, so diňa pre ada projektos e Finsko

Sekretariatos vaš čibakero sikh'aripen - www.coe.int/lang
E Evropsko Rada, ŠTRASBURKOS

Titulní list osobního Evropského jazykového portfolia

O naplňování Rámcové osnovy pro výuku romštiny existuje na internetu mnoho informací včetně kontaktů na realizátory, kteří ochotně poskytnou další informace. Ve spolupráci s několika evropskými univerzitami a dalšími vědeckými pracovišti už vznikly materiály v různých dialektech romštiny, nejen v severocentrální romštině a olašské romštině, jimiž se mluví v ČR. Více na těchto stránkách, kde jsou ke stažení i jednotlivé výukové materiály pro různé dialekty romštiny: http://qualirom.uni-graz.at/home_cs.html

Rámcovou osnovu pro výuku romštiny naleznete v plném českém i romském překladu na stránkách Rady Evropy: <http://www.riz.cz/w9f69>. Partnerem projektu QualiRom pro vytváření výukových materiálů a realizaci pilotní výuky romštiny je Seminář romistiky Ústavu jižní a centrální Asie, FF UK v Praze: <http://www.romistika.eu/>.

Udržet patnáct let nad vodou takový kulturní podnik jako festival Khamoro, to už je co říct. Za tu dobu se něm vystřídalo pár stovek souborů a umělců. Proto nás zajímalo:

Co se vám na letošním Khamoru nejvíc zamlouvalo a co byste rádi viděli příště?

Rudolf Bagár

Hudebník, Brno

Festival se mi vždycky velice líbí, myslím si ale, že Romové v České republice by na něm měli prezentovat pouze svoji tradiční kulturu.



Matěj Šarközi

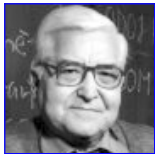
Sociální pracovník, Písek

Je dobře, že tento festival existuje, to v každém případě. Jsem rád, že se každý rok najdou peníze na jeho uskutečnění. Jen mě mrzí, že tento festival Romové nechápou jako svátek Romů v celé České republice. Je to maximálně svátek Romů v Praze.

Ignác Zima

Učitel romštiny, Brno

Já jsem se akci Khamora ještě nikdy nezúčastnil, tak se mně to těžko hodnotí. Pro obyčejného Roma je to nákladná záležitost. Proč by Khamoro mělo být pořádáno jen v Praze? Podle mého názoru tam už převažují komerční a jiné zájmy, ani ne zájmy Romů. Přestává to občas už mít něco společného s uměním.



Milan Klempář

Kapelník přerovské hudební skupiny Imperio

Festival Khamoro má už za sebou rozsáhlou historii a samozřejmě dosahuje úrovně, kterou těžko někdo překoná nějakým jiným festivalem. Khamoro, to je prostě mezi Romy TOP. I pro muzikanta bývá velká čest a pocta, když si může na Khamoru zahrát. Naši kapele Imperio se to podařilo při jednom ročníku v doprovodném programu na vernisáži obrazů. Potom jsme byli čestnými hosty ve VIP. Na Khamoru bych příště chtěl vidět hlavně skupinu Ciganski Diabli nebo Gipsy Kings. A samozřejmě bych se rád dostal i se svou kapelou do hlavního programu.

Jiřina Šiklová

Socioložka, publicistka, Praha

Khamoro především dokazuje, že romská kultura je mezinárodní, že mezinárodní kontakty zůstávají nadále živé a udržují se. Tento festival celkově přispívá ke snížení předpokladů vůči Romům v naší republice. Měl by být podle mě více propagován v médiích, nezaškodilo by na něj víc upozorňovat v rozhlase. Záběry z Khamora by se hodilo zařadit do hlavního televizního vysílání.



Robert Sutory

Pracovník Městského úřadu v Hranicích na Moravě

Na Khamoro jezdím každý rok. Jsem rád, že něco takového ještě existuje, že Khamoro stále pokračuje. Na letošním festivalu se mi nejvíc zamlouvala romská hudební skupina Kale. Myslím si ale, že máme kvalitní muzikanty i tady v Česku a rád bych na Khamoru viděl příště více českých nebo moravských kapel. Třeba Imperio z Přerova. Jen mě mrzelo, že se defilé a Khamoro party na Vltavě nekonaly kvůli nepříznivému počasí. (jh, pp)

Ušetříme pětikorunu, ztratíme víc...

Festival Khamoro chápu jako podnětnou myšlenku, jak předcházet hlubším celospolečenským problémům, jak informovat o kulturních vazbách i rozdílech mezi různými etniky. Bohužel se tak neděje právě nejefektivněji.

Během festivalu mi chybí například programy všestranné hudebnice Idy Kellarové. Osobně bych tam rád viděl díla typu Dvořákových Cikánských melodií na slova básníka Adolfa Heyduka, ale i houslové Cikánské melodie Sarasateho, orchestrální díla s romskou melodikou Liszta atd. Ty by totiž funkčně poukázaly na propojenost „gádžovské“ a romské kultury.

Khamoro je však výsostně potřebná a ojedinělá událost, kterou by nemělo ministerstvo kultury oklešťovat jako letos. Akce by se podle mě mělo víc využívat ve spojení se školami. Snad by se tak předešlo vývoji rasistických předpokladů ještě v kritickém předpubertálním údobí. Stavěl bych se taky za větší medializaci Khamora.

Jestliže se pořadatelé Khamora namísto propagace musí stále potýkat s elementárními ekonomickými problémy, dokazuje to nesoustavnou péči tohoto státu o mezilidské vztahy. Khamoro by mohlo částečně společnost ochraňovat před vznikem agresivních projevů. Je přece známo, že kde chybí kultura, tam posléze nastupují právní řešení či dokonce složky ozbrojené. Obrazně řečeno: Zdánlivým ušetřením pětikoruny leckdy ztratíme nerosrovnatelně mnohem víc! Namísto historií osvědčeného systému „chléb a hry“ leckdy nastupují pěsti či dokonce zbraně...

Tomáš Hejzlar

Úředník, Praha

Patnácté Khamoro mezi...

Dokončení ze str. 1



věr u sv. Martina ve zdi mše Za pokojný život Romů: plamínky svíček, hlas romských duchovních, Ave Maria v podání dívčího andílka v romské mateřštině. Amen = romsky My.

V úterý plyne program, jak dáno a jak počasí dovolí. Kdo má štěstí, může i bez vstupenky užít – ale spoň na doslech – KLaJazzRom jazzu v Týnském dvoře: nástroje se tu snoubí s prostředím a renesanční oblouky pod širým nebem nabízejí zvláštní akustiku.

Během středy není už slunko tak velkorysé a slíbená bouřka Prahu nemine: volím Život a smrt v Tanvaldu – film na půdě španělského centra. Mám k tomu zásadní důvod: bezprostředně před osudným incidentem jsem spolu s literáty a básníky navštívila naše tradiční Vánoční setkání v kraji kolem Tanvaldu, Desné, Příchovic.

Autobus stavěl nedaleko domu rodiny Tatárovy, autorská čtení probíhala i v místním chrámu. Nikdo z nás tehdy netušil, že za pár dní, na samém prahu roku 2012, zde bude romská rodina pohřbívát syna. Hluboce mě to zasáhlo. (Má vlastní poezie často čerpá z pramenů romských či španělských. Romům vděčím i za zrození tří knížek). Nový rok 2012 mi nesejde z mysli – ani když se dočkáme jasného soudního verdiktu.

Netušila jsem v prostorách institutu, že jsem usedla za zády pána Tatára-otce a pana Tatára-bratra. Až v diskuzi, když nám je moderátor David Tišer osobně představil. Mohu dosvědčit, že Ladislav Tatár má milujícího a uvážlivého otce. Film zařazený na Khamoro-fest by mohl dopomoci k spravedlivému soudu, po jakém marně volá nejen otec oběti, ale i jeho malé děti a mladá žena. Soudě po zhlédnutí



filmu mohu učinit závěr: viděla jsem do obličejů duchodci, který bez varovného výstřelu zabil. Tento duchodce, který v záběru podává zprávu o svém činu, celou dobu žvejká. Pardon, přežvykuje. Žvýká! Počíná si tak člověk, který mluví pravdu?

Cestou k Vltavě na Opus4 přemýšlím, jak dlouhá cesta nás ještě čeká, než vezmeme rasovou otázku vážně. Blíží se výročí Martina Luthera Kinga... A u nás čeká národnostní menšina lidí, v níž převažují lidé nadaní, plní dobré vůle a chuti k životu, plodní a krásní – nač?

Je to zvláštní: internet přetéká jedovatými zprávami o Romech. Ale když uveřejníte dobrou zvěst (takřikajíc evangelium) třeba o Khamo-



ru – facebook mlčí. Pochvala žádána... Jak žít a pracovat bez uznání? Bože! Ještě že podvečer je slunný a ozvěna romského jazzu z pontonu JazzDocku tak sladce drsná...

Čtvrtek: den pod deštníkem. Naštěstí žádný plán pod širým nebem. Křest e-knižky Listopad spisovatelky Ireny Eliášové se koná v Domě národnostních menšin. Paní Eliášová čte i píše s jiskrou na patře. Všichni se srdečně bavíme, zarámování výstavou o romském plakátu. Plakátu se ovšem věnuje

pouze paní Eva Davidová, která poslala publikum na vínko a ono se jí přestalo soustředit... Vše opět zformuje hudba a další čtení paní autorky. Známe se od dob, kdy jsme všichni společně křtili almanach Devla, Devla! Že jsme zaň dostali diplom Ministerstva pro lidská práva – tím se skromná paní Eliášová nechlubí. Ačkoli i její povídka Naše osada je skutečně prožitá a její humor skrývá až máchovský „hluboký v srdci žal“. Všechny smutky ovšem padnou na parketu večera v Roxy! Kale, Saša Krstič, Zuralia Orchestra – co dodat? Zvukař nad pultem tančil taky...

V pátek odpoledne už se tančí i v ulicích Prahy: ať místní či turisté, každý zkouší co? Flamenco! Street dance i Roma/folk Na Příkopě... A večer přeskočíme k nejvyšší úrovni, flamenco zatančí Macarena Ramirez (Španělsko), poté hrají Romové maďarští a rumunští. Opět pěkně fest od podlahy v suterénu klubu Roxy! Nahoře zatím prší, cedí a leje do rytmu i mimo...

Až do soboty! Do jubilejního průvodu se slunce nedostavilo, defilé definitivně zrušeno! Místo vlajkonoše potkávám pouze pár hostů z Rokycan a všichni pod deštníkem hledáme náhradní programy. Ovšem, kdo nevěří na zázraky, není realista: v Husově ulici mě vítá výsta-

va Otec & syn. A čírou náhodou (?) Jde o jméno Jiří Sláma. Právě ten mladší z obou začínal kde? Začínal jako fotograf u Romano hangos.

A mám hovor: jsem pozvána na kávu: Jako host mohu přímo z okna vyhlížet na workshop Khamora pod stany u Panny Marie Sněžné. Opět náhoda...? A zatím – Odoj téle o Roma bašaven – dole hrají Šenki Beng. Znovu mě to vyláká ven pod deštník – budejť! Hudebníkům vděčím za hudbu k romské pohádce Mariula. K pohádce, kterou smetla pražská potopa s tisíciletou vodou. Dnes už tu máme bariéry – tedy ty protipovodňové. A kvůli nim se ruší i Khamoro na Vltavě. Inu, nechme se překvapit, zda se sežene dost velká romská plachta na to, aby náměstí Republiky mohlo publiku nabídnout publikovaný dort Mandala i za nedělního deště...

A ještě je tu naděje – pokud nepromáčíte nedělní oblečení až do poslední nitky – že se chytne na velkém rozlučkovém gala koncertu v SaSaZu a zahřeje vás tanec na parketě. Možná i v holínkách, které u nás bereme sportovně/společensky už od olympiády. Naděje zkrátka neumírá nikdy a jaké počasí máme, takové si i přejeme: krásné to bylo, díky a nashledanou příště!

Jarmila Hannah Čermáková

Básniřka, publicistka, Praha

Foto: Lenka Grossmannová,

Muzeum romské kultury

Diskuze – kniha návštěv
www.srnm.cz/cz/guestbook.htm

Jak postupně ven z ghetta...

Po celou dobu, kterou jsem spolu-pracoval s terénními pracovníky, jsem říkal, že bych chtěl opustit lokalitu, ve které bydlím. A to jak z důvodu sousedských vztahů, tak kvůli neustálému nepořádku a hluku v domě. Bydlení se mi zdálo nesnesitelné, hlavně když jsem chodil do práce a potřeboval klid.

Právě jsem začal komunikovat s makléřem RPG a za podpory terénních pracovníků zkoušel získat

podnájem u této společnosti. Rozhodl jsem se bydliště změnit, i přesto, že jsem věděl, že budu platit víc. Vybral jsem si byt v šestém patře v domě, který se mi zamlouval. Terénní pracovníci mi pravidelně dávali informace o podmínkách získání podnájmu u RPG, a proto jsem věděl, jak bude celý proces probíhat. Musel jsem si našetřit peníze na jeden nájem dopředu a kauci. S penězi v kapse jsem kontaktoval

makléře RPG a projevil zájem o daný byt. Naštěstí jsem splnil podmínky RPG a mohl se nastěhovat.

Informace, které mi terénní sociální pracovníci poskytovali, mi umožnily se v situaci dobře vyznat. Dnes díky sociálním pracovníkům bydlím spokojeně.

Jana Musiolková, Vít Goryl
*Terénní sociální pracovníci
Slezské diakonie, Karviná*

Diecézní charita otevírá budoucnost mladým lidem

OSTRAVA – Vstřícné prostředí s řadou aktivit nabízí Diecézní charita ostravsko-opavská na dvou místech Slezské Ostravy.

Aby zeslabili sociálně patologické jevy, záškoláctví a kriminalitu, kombinují sociální pracovníci nabídky atraktivních volnočasových aktivit (filmový klub, sportovní aktivity, Den dětí, Mikulášské odpoledne aj.) a neformální vzdělávání (tematické besedy, skupinové hry). Díky městu Ostrava, které přispělo na provoz částkou 400 000 Kč, se může Diecézní charita letos vě-

novat dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí.

V nízkoprahovém zařízení ve Vesničce soužití v Ostravě-Muglinově i na odloučeném pracovišti ve středisku Horizont v Ostravě-Kunčičkách mohou děti trávit svůj vol-

ný čas. A to s využitím hudebních nástrojů a pomůcek pro tvořivou činnost nebo se zúčastnit promítání vybraných filmů či si zahrát fotbal a ping-pong. **Kateřina Cyrusová**
Koordinátorka volnočasových aktivit Diecézní charity Ostrava



**DIECÉZNÍ CHARITA
OSTRAVSKO-OPAVSKÁ**

Znáte Festival Integrace Slunce?

PRAHA – Každoročně v druhé půli května otvírá pražský Palác Akropolis jarní festival pro dětské menšiny. Zní to zvláště, ale taková už je tradice, které bude příštího jara dvacet let.

Na Festivalu integrace Slunce skutečně vystupují děti z různých národnostních menšin. Ovšem stejně tak menšiny dětí z majoritní společnosti: totiž menšiny dětí zdravých, jakož i menšiny s handicapem.

Děti postižené sluchově, zrakově, duševně či jinak se zde statečně a často s humorem vyrovnávají s osudem a s nerovnou šancí. Letos dostali od 20. do 24. května v rámci hudebního, pěveckého a tanečního umění příležitost i romské děti z Teplic. Soubor s názvem Čavo-

rikani Luma si už vybudoval svou „značku“.

Dík dlouholeté tradici! Dětem se tu neúnavně věnuje nestárnoucí paní Olga Fečová, která zde vychovala celé generace příštích romských umělců. Spolu s oběma dcerami vysílají nadané děti i do uměleckých škol. Však i vnuk a jmenovec slavného mistra, Josef Fečo, nyní se svým zvukným jménem a kontrabasovým nástrojem dobývá svět.

A na podiu Akropolis vystoupili další následovníci a následovnice. Jiskra v hrdle, v nástroji i pod patami strhla přítomné dětské publikum k rytmickému potlesku a tanci vsedě, vstoje i plavmo. Děti se ztíženou možností pohybu zapomněly na čas, na problémy školní,

zdravotní i jinak podružné a doslova zářily štěstím. Rytmus s námi cvičil od paty k hlavě, mnozí zkusili přidat zpěv, jiní stepovali o parkety. Radost rozsvítila tváře, oči a nakonec celý následující program všech dalších souborů. Jakápak tréma – každý z nás to dá, jak nejlip umí!

Dobré víly žižkovského festivalu, který mívá svou jarní i podzimní tvář, jsou dvě: Vlasta Rydlová – za dramaturgii a produkci, a Hana Müllerová jako moderátorka. Sme-kám klobouk před Festivalem Slunce, které každoročně svitne, aby hned poté rozjásalo celou Prahu i mezinárodní, letos jubilejní romské Khamoro.

Jarmila Hannah Čermáková
Básniřka, publicistka, Praha

Pal amende amenca / O nás s námi

VÍTKOVICE – Vítkovická pobočka Knihovny města Ostravy má za sebou řadu úspěšných akcí. Po fotografické výstavě „Savore čhave – Všechny děti“ následoval workshop „Zijeme spolu/vedle sebe“. Zde svou činnost prezentovali jak naši mladí čtenáři, tak návštěvníci z karvinské ZŠ Družby.

Kdo přišel, mohl se potěšit dětským divadelním představením, výkony romských zpěvaček i tanečnic nebo se třeba nechat omlá-

tit o žíněnku zdatnými judistkami. Pobočka spolupracovala na projektu „O leperiben“, který se zabývá sběrem zážitků a životních osudů romských dělníků. Workshop „O nás s námi“ byl logickým vyústěním a pomyslnou korunou předchozích aktivit.

Tři výrazné romské osobnosti spojily své síly s naší knihovnickou osádkou a vytvořily program nejen pro děti školou povinné. Mário Bi-hári, známý hudebník, který spolupracoval se Zuzanou Navarovou,

jeho kolega Petr Horvát z kapely Bachtale Apsa a romista, filmař i herec David Tišer zpracovali program provázející historii Romů. V hudební části workshopu pozvaní účastníci zúročili svou letitou muzikantskou praxi a rozproudili posluchačům krev cikánskými rytmy. Závěr patřil debatě a ujasňování názorů na romskou problematiku. **Kateřina Ševčíková,**

Petr Schink
Pracovníci Knihovny města Ostravy

dopisy čtenářů

Nedávno mne zaujalo prohlášení Patrika Bangy, že odstupuje z pozice člena vlády pro romskou menšinu. Myslím, že důvody jsou více než jasné. Anticiganismus sílí. Jednou to byli Židé a nyní jsou to „Cikáni“, kteří mohou za současnou situaci! Stále se vše jaksi opakuje. Jen příroda si jde svou cestou. **Bohumil Řeřicha, Lubenec**

Díky za e-noviny a s předstihem upozorňuji: blíží se výročí Martina Luthera Kinga, velkého bojovníka za lidská práva bez rozdílu ras a národností. Dne 28. srpna by se měly uskutečnit souběžné koncerty k uctění jeho památky v řadě měst, včetně Prahy i Brna, patrně i v zahraničí. Více a podrobněji k tomu na webových stránkách pěveckého souboru Geshem: www.geshem.cz. **Jarmila Hannah Čermáková, Praha**

Vážený pane prezidente Zemane. My Romové nemáme zrovna svůj šťastný den. Pojdme spolu dát nový směr našim životům. Potřebujeme zaměstnání, nezahánějte nás proto do ghett a ubytoven. Dosud tu nevidíme politickou vůli k nastolení sociální spravedlnosti i pro nás Romy. V tom byste nám mohl pomoci. Chceme se svobodně pohybovat v českém prostředí. Podívejte se na rok 1939 až 1945. Tady v Česku jsme teď znovu tvrdě narazili v letech 1990 až 2013. Jistě, odlišujeme se jiným jazykem, zvyklostmi a způsobem života. Proto námi ale nemusí většina pohrdat. Každé pochybení přináší velká rizika i smutek. Česká republika není džungle, má i mnoho krás. Ale vlk ani havran nejsou vůdci. Pane prezidente, co jste schopen pro to vše udělat? **Miroslav Čína, Ostrava-Kunčičky**

Děkuji mnohokrát za elektronické Romano hangos a zůstávám s pozdravem. **Hans-Jörg Schmidt, stálý pražský zpravodaj Die Welt**

Chtěl bych se ještě vrátit k otázce samostatnosti Muzea romské kultury – jsem jasně jako muzejník pro jeho samostatnost. Ministerstvo (ne)kultury by mu mělo přispívat řádnými dotacemi. Jde o muzeum, které má specifický předmět činnosti a zájmu – kulturu jednoho národa u nás. Dnes přece máme samostatná muzea církevní – a zakládáme dokonce muzea buržoazie a expozice šlechty, když jsme předtím zrušili muzea dělnictva. Jako expert na technické památky tvrdím – jsou typy muzeí, které mají mít samostatnost, aby mohly dobře plnit svá poslání. Podle mne bychom měli dokonce mít i muzeum německé kultury v českých zemích – nikoli však muzeum sudeťáctví. V tom je excelentní rozdíl.

Jiří Jaroš Nickelli, Český svaz bojovníků za svobodu, Boskovice

Velice se mi líbil brněnský festival Ghettofest 15. června na Bratislavské ulici. Bylo to organizováno lidmi z místa, ne naordinovaného odněkud zdaleka. **Mojmír Vlašín, ekolog, Brno**

Myšlenka Ghettofestu se mi zdá velmi dobrá. Jen škoda, že se nedají z té akce dostat pryč feťáci a podobná individua, která se ráda zúčastní a ostatním kazí pověst. **Olga Prokšová, majitelka vinotéky, Brno**

Nedávný festival v brněnském „Bronxu“ se mi velice líbil. Čím? Především neformálním způsobem organizace bez nějakých velkolepých a zbytečných populárních efektů. A v tom, že se snaží spojit různé aktivity lidí bez předsudků. Současně je dobré, že se spojuje myšlenka zábavy s upozorněním, jak a kde žijí i jiní obyvatelé Brna. Přitom místo akce znám velmi dobře, neboť jím projíždím každý den několikrát.

Miroslav Patrik, předseda ekologického sdružení Děti Země, Brno

Kapela Imperio ve stylu Balkánu



Prerovská kapela Imperio vydala další hudební album – Imperio 3. Posluchači a fanoušci této kapely na něm najdou latinskou hudbu spojenou s balkánskými rytmy. Členové Imperia spolu hrají už léta. Již brzy, 27. července, se skupina chystá vystoupit na festivalu Romská píseň v Rožnově pod Radhoštěm. Více o nich a o jejich moderní, živé a taneční hudbě najdete na www.imperio.estranky.cz nebo na facebooku. O novinkách v kapele jsme hovořili s jejím členem Ivanem Kandrácem.

Kdo všechno se na albu podílel?

Na CD se podíleli muzikanti, kteří tvoří pevné jádro skupiny Imperia. Prevážně Ivan Kandrác, Roman Lacko, Milan Klempár, Milan Gábor, Dušan Mirga a nový člen Roman Klempár.

Jaký žánr hudby na něm posluchači můžou slyšet?

Jde převážně o styl latinské hudby s nádechem balkánských rytmtů. CD se nahrávalo v Prerově, ve studiu.

Kdy album vyjde a kde si jej můžou posluchači vaši hudby koupit?

Naše CD si mohou koupit po dohodě s Milanem Klempárem. A to přes stránku na facebooku – Imperio Přerov. **Text a foto: Veronika Kačová**



Slezská diakonie

S cílem zlepšit dostupnost terénní sociální služby v Karvině-Novém Městě zřídila Slezská diakonie detašované pracoviště. Na ulici G. Morcinka 1332 tak vznikla kancelář z původně nebytových prostor. Lepší orientaci uživatelů v jejich situaci usnadnili sociální pracovníci pořádáním „kulatých stolů“ se zástupci realitní společnosti RPG a besedami s právníkem a pracovníkem exekutorského úřadu.

Pracovníci Slezské diakonie

Ze vzpomínek pamětníků: Tony Lagryn, díl čtvrtý

Ti, kdo neznají své vlastní dějiny, jsou odsouzeni k tomu prožít je znovu. (George Santoyana)

Čtvrtý díl vzpomínek Tonyho Lagryna (nar. 1947) nás zavede do doby Tonyho dospívání, které trávil v diagnostickém ústavu, líčí návštěvu u příbuzných v západním Německu a první zkušenosti z vězení.

V diagnostickém ústavu

A v tom ti tam přišel na inspekci ministr školství Císař (*Čestmír Císař, ministr 1963–65*). Já jsem s ním mluvil. No a teďka nás vybrali asi deset a v jídelně, oslava – ministr školství, protože ty domovy patřily pod ministerstvo školství. Teď nás tam brali jednoho po druhém, přišla řada na mě, ten vychovatel mě představoval: „Tady máme, soudruhu ministře, takovýho zajímavýho chovance, on k nám přišel z maringotek až ze Slovenska.“ A on: „Jo? Ty s kočoval?“ Říkám: „Ano, pane.“ „A co, kde to bylo lepší? Ve voze nebo tady?“ „Ve voze!“ „Já jsem jako kluk taky chtěl jezdit s cirkusem,“ ten Císař říká, „já jsem taky chtěl s maringotkami.“

A pak, roky utíkaly, já jsem na to vůbec nemyslel, to mně vypadlo z hlavy, až když byl jako kandidát na prezidenta, v šedesátém osmém, za Dubčeka, si říkám, dyť to je ten ministr, co se se mnou bavil, víš? A kolikrát, když mě Šůka (*Šůka Milan starší*) naštal nebo dělal velikýho, ne? „Já jsem mluvil s takovýma pánama,“ říkám, „kde ty jsi byl, když já jsem mluvil s ministrem? Tys byl ještě na Slovensku, tam s okopával řepu, vole!“ Mně bylo patnáct a už jsem se bavil s ministrem! „A on vždycky nevěděl, o co jde, vždycky zuřil.“

No a pak mě v tom ústavu vzali na pohovor, co bych chtěl dělat, jaký zaměstnání. „Mně se líbí práce se dřevem, já bych chtěl...“ Dali mě do kotelny dělat topiče, ze stavby mě vzali a dali do kotelny. A teď se topilo aj u holek aj u kluků a pamatuju si, byl leden, jeden den šli do školy kluci s holkama a druhý den šli kluci do práce, ale holky furt chodily do školy. A ty, co byli v tý škole na tym baráku, šli ráno do kina. A já kotelník jsem se zamíchal mezi ně, ne? Šli jsme myslím do Družby nebo do Moskvy (*brněnská kina*), už nevím, v deset hodin ráno dávali filmy. No, přišli jsme v jednu na barák, kotle vyhaslý, úředníci v kabátech, šály: „Kde je kotelník? Hledali mě, pak mě zdegradovali z toho kotelníka, hned jsem šel na samotku do věže. Tam byla zima jak v psinci a štěstí, dru-



Bratranec Jany, Německo, 60. léta

hej den na mě přišla eskorta, kam jsem byl jako zařazený – Nový Jičín. Tam jsem byl až do osmnácti. Tam jsem se učil stavebním zámečnickem, tam už nás bylo asi dvě stě padesát z celé republiky.

Bavilo tě to řemeslo?

Co jsem měl dělat? Tam byli stolaři, zámečníci, natěrači. Ale já jsem se nedoučil. Jak jsem byl v tom záchytáku v Brně, toho půl roku, tak to mně scházelo tam. Tam jsem udělal akorát dva ročníky, dva a půl a že až půjdu domů, že si to mám dodělat. No ale komu už se chtělo?

Znovu na svobodě

Psal se rok 1965, když Tonyho coby plnoletého propustili z ústavu. Krátce na to si našel dívku z rodiny slovenských Romů a zplodil svého prvního syna... Začal pracovat a postupně pracoval v mnoha různých dělnických profesích: v továrnách, na stavbách, jako řidič nákladáku...

Pak se vrátila maminka z vězení (*za podomní prodej*), zůstala v Karlových Varech, tam jsem za ní jezdil skoro každé měsíce, ona tam byla taková větší komunita naše, našich Romů (*Sintů*). To už si namluvila druhýho ...vzala si nějakého Otů Daniela z Plzně, on byl z Polska. Oni se spolu vzali a pak se dali legálně vystěhovat, v osmdesátém prvním, máma jako Němka a on to dostal taky jako manžel. On tam zemřel, ani se nedožil toho, že přijedou na návštěvu. Než mu vybavili ty papíry, to trvalo asi přes tři roky, než dostali papíry, pas. No a máma pak přijela ke mně na návštěvu a umřela u mě v bytě, 18. května 1991. To bylo ve čtvrtek a v pátek jsme měli jet do Německa, měl jsem ji zavést domů. Já jsem jí zavolał doktora a ona říká: „Ne, on tady nemá moji kartu a já půjdu k svému.“ Ráno ju jdu budít, ona spala

na sedačce, usmívala se, byla mrtvá. Ona tam byla sama v Německu, jako kdyby chtěla tady umřít. Tady měla vnuky, my jsme tady byli, a furt jenom Československo, i když byla v tom Německu, tady



U příbuzných doma, Německo, Tony vlevo

přišla, když jí bylo dvacet jedna roků. Ona se narodila v Rostocku v Německu, sem přišla za války.

Jak maminka a její příbuzní v Německu vnímali komunistický režim?

Ti to neznali, ti byli v Německu, a ti z toho měli panickou hrůzu, z komunismu: „Tam musíte vstávat do práce v pět hodin ráno. Jé, já bych se voběsil (*naznačuje řeč na pokračující pláče*)! Plakali nade mnou, když jsem jim říkal, že chodím do práce. Já říkám: „Nevoběsili byste se, zvykli byste si!“ Já jsem vždycky manuálně pracoval, brzo ráno vstával... ve fabrice nebo na stavbě, byl jsem zvyklej celej život tvrdě makat.

Tobě takový režim nedělal problém?

Ne, mně akorát dělalo problém, že jsem nemohl navštěvovat svoje příbuzný. Strejdu jsem měl v Rakousku, tátovýho bratra, od těch dragounů, on sem dlouho nesměl, on postřílel ty tři Rusy v baru, ale jen tak do nohy. Táta ho neviděl velký roky. Do Německa jsem přijel jednou na pohřeb a potom až pan Havel (*prezident Václav Havel, po pádu komunistického režimu*)...

U příbuzných v Německu – rok 1968

...Na všechno jsem byl zvědavý, v autech mně bylo špatně, nemohl jsem s nima jezdit. Já jsem bydlel u strejdy v Kölnu (*Kolín nad Rýnem*), bratr od mámy, mladší, měl obchod, oblečení, takovej bu-

tik, skupovali věci kožené. Měl za ženu Holanďanku, moc hodná paní, měli dvě holky, moc se o mě starali. Já s nima ale nechtěl ve voze bydlet, tam byla zima a tenkrát se topilo naftákama všude, v těch vozech nebyl plyn, ale nafta, to smrdělo tou naftou ty vozy, mně se tam furt nava-lovalo, mně bylo zle, jak jsme jeli, tak jsme větrali věci z auta.

Jsme vyjeli z bytu, z města, přijeli jsme na ten plac, v Německu jsou cigánské placy, oni tomu říkají fest plac. Tam můžou zůstat kolo-toče, Romáci s vozama. Anebo platěj placy, soukromej plac. Přijde za majitelem: „Hele, budeme tady stát, necháš nás tady?“ My jsme stáli v Ambergu, byl pohřeb, třicet sedm vozů. Amberg, to je u Norimberka. Po deseti markách vybrali hospodskýmu, tři tisíce sedm set marek mu dali, já jsem u toho byl. Tak proč by je tam nenechal stát gádžo hospodskéj, to je lepší kšeft než v hospodě.

Kolik vás jezdilo?

Tam nás stálo třicet sedm vozů. Jednou si pamatuju – šedesát vozů a kór, když jsou pohřby, když se sjedou, sto, sto dvacet vozů najednou. A to když se sjedou na to náboženství..., oni jsou křesťáni, to je ta nová víra, oni jenom Krista kážou. Všechny Siny, však jezdí i sem z Německa, z Francie, z Holandska Siny kázat, hrát. A to teď v Německu na to všichni najíždí-jou, nesmějí kouřit, nesmějí lhát...

Skutečně nekouří?

Ti správní ne, pít alkohol nesmějí, lhát nesmějí, krást nesmějí, no. A oni tam mají velký problémy mezi sebou, jsem slyšel že nákej kluk, že ho tam soudili a vlastní bratr proti němu svědčil, protože on je křesťán a nesmí lhát, tak on tak mluvil, že klukovi dali dva roky, že mluvil pravdu. Tak tam jsou mezi Romama neschody, rozumíš? Jedny na to nadávají, jiný to chválejí.

Jak se ti v Německu líbilo, byl jsi tam skoro rok?

No tak líbilo líbilo, nelíbilo. Chviléma jsem dostával stresy, Němci tomu říkají nemoc po domově, no tak mně nechutnalo jíst, mě nic nebavilo: „Pojď, jdeme tam, jdeme tam, jdeme na diskotéku.“ Tak jsem tam poprvé viděl diskotéku, mě tam vzaly holky na dikotétku v Kelnu, sousedky, mě to nebavilo. Né, já jsem furt domů, děcko, žena, taji Brno, kde jsem byl.

Měl jsem to překonat, to prej trvá dva tři roky (*směje se, bouchne pěstí do stolu*). Tam jsem byl jenom mezi Cigánama, furt se bavili vo

kšeftě, vo starejch drbech, co kde kdo, co se může, co se nesmí, jsme to furt poslouchali, starý zákony, braucha (*německy zvyky*), a co tam ten udělal, co ten neudělal, kdo se s kým pobil, kdo koho zastřelil. Tam to bylo každou chvílí jsi slyšela, že někdo někoho zastřelil mezi sebou, jéžíš, to sou čerti!

Jak to myslíš?

...Seděli chlapi v hospodě, to se stalo tady, Ostrov u Mnichova, není to tak dávno, asi osm devět roků. Bavili se Siny v hospodě a přišel tam jeden vožralej vrtal a jeden z těch kluků mu říká: „My nejsme zvědaví na tvoje pochcaný řeči, seber se a jdi si domů!“ Tím ho shodil před všema. A pak byl nějaký festival v Mnichově. A ten, co ho vyhodil, tam vystupoval, hrál s kapelou. A on hraje na pódiu, kytaru, zpívali a přišel tam starší bratr toho vyhozenýho. Kluci pískali na něho,

aby si dal pozor, že tam je ten starší brácha. Jenže on neslyšel, aparát hučely. Dohráli, šla další kapela, on jde dozadu do toho zákulisí a ten starší bratr toho poníženýho už tam stojí, říká: „Tys byl velkej frajer, ty sis dovolil mého bratra shodit před všema a vyhodit ho z hospody!“ Báb báb, dvě rany, na místě ho zastřelil. Ale jeho žena těhotná a tříletý děcko doma.

Kluci říkali: „Kdybys to viděl, Tondo, hned přijeli policajti, uzavřeli sály, hned čtyři zavřeli, co hledali, všichni jsme tam byli lustrovaný na policii, co ten blbec udělal...“

Ty ses mezi Sintama nikdy nebál?

Mě hned varovali: „Když přijdeš mezi cizí Siny, který neznáš, který nejsou naše, nikomu nic nevyvracej, nikoho nepřesvědčuj, běda abys někomu řekl, že nemá pravdu, nebo říct: „Ty lžeš!“ To už je zle, a když uvidíš cizí Siny, který neznáš, a budou se tě ptát: „Kterej jseš? Neříkej naše jméno, řekni někoho z Čech, nevíš, jestli s nima něco nemáme, tam jsou krevní msty mezi něma.“

Tam se třeba třicet čtyřicet roků vyhýbaj, a když se potkají, tak se perou, střílejí za něco, co kdysi bylo, třeba za rodiče, nebo tam říct: „Haló, ty lžeš!“ to nesmíš, to musíš říct třeba: „Nezlobte se, kolego, strejdo, když je starej, to jste neřekl dobře, ale když řekneš: „Ty lžeš!“ Tím s ho shodila. Autorita padá, jsou ochotný hned střílet.

Ptala se Jana Horváthová

Foto: archiv Tonyho Lagryna
(Pokračování příště)



Tony se svou maminkou, Brno, 80. léta

Lucie Kováčová a Martin Vöröš bodovali v soutěži

Dokončení ze str. 1

A jak se k tomu stavíš?

M: Tak normálně se k tomu stavím. Prostě musím ukázat, že nejsem, jak někteří.

Myslíte si, že byste mohli nějak přispět k tomu, aby se změnilo, co jsi říkal? Co ty můžeš konkrétně udělat proto, aby to bylo lepší?

M: Musím se ukázat. Ukázat se, protože nejsem tak líný třeba, jak někteří, že chci dělat, že mám zájem o tu práci a takovéto věci.

Co myslíš ty, Lucko?

L: Dokázat to, učit se. Nemít děcko, jak nějaký ostatní holky, ale něco dokázat a potom teprve mít rodinu.

Našli byste něco, co máte v Česku rádi? Něco, nač jste hrdí?

M: To je dost věcí. Jsme rádi, že máme Kaufland (*smích*). Ne, toho je strašně moc. Zrovna teď mě ale nic konkrétního nenapadá.

Jak se díváte na to, že jste Češi? Jste na to hrdí, nebo je vám jedno, odkud kdo pochází?

M: To je úplně jedno.

L: Tohle vůbec neřešíme.

Když se řekne Rom, co to pro vás znamená?

M: Rom? Pro mě to nic neznamená. A spíš používám slovo Cigán než Rom.

A co pro tebe znamená, když se řekne Cigán?

M: Hlavně to, jak se na nás ostatní dívají. Berou Cigány, jako že jsou líní, že je nic nezajímá, nejsou na čistotu, žijí ve špině a takové věci. To tak není. Mně je jedno, kdo jakou má barvu, a jak jsem už říkal, je jedno, kdo odkud pochází, a chtěl bych, aby všichni měli stejná práva a stejné možnosti.

Bylo vám někdy na obtíž to, že jste Romové? Cítili jste to jako handicap?

L: Mně jo, když jsem byla mladší. Když se mi třeba posmívali, tak jsem se styděla za to, že jsem Cigánka.

Posmívali se ti často?

L: No, pět roků v kuse.

M: Já jsem byl sedm let šikanovaný skrz to, že jsem Rom/Cigán.

Jak jste to vyřešili, jak se to vyřešilo?

L: Když jsme se přestěhovali. Tady už jsem problém neměla. Ono to vždycky je u těch mladších. Ti starší už to nedělají.

M: Postavil jsem se proti tomu. Řekl jsem si své a víc mě nezajímalo. Od té doby mám klid.

Ti, kteří tě šikanovali, třeba ti spolužáci – jaké s nimi máš teď vztahy?

M: Teď? Teď to jsou nejlepší kamarádi.

Takže jsi jim to dokázal odpustit? A omluvili se ti někdy za to, jak se k tobě chovali?

M: Někteří jo, někteří ne.

A je něco, nač jste jako Romové hrdí?

M: Ani ne. Vždyť je to jedno, odkud kdo pochází.

L: Ale Cigáni drží víc při sobě.

Myslíš v rodině i kamarádi a tak?

L: Ano. Jak se něco stane jednomu, tak se za něj všichni postaví.

Byli jste ve trojici nejlepších preventivních spotů pro Polici ČR – Krajské ředitelství Jihomoravského kraje. Proč jste se do té soutěže rozhodli zapojit? Proč jste do toho šli?

M: Tak je to vlastně díky paní učitelce Pliskové, která nás v tom podpořila. Ta je výborná. Ta nám řekla, že nás prostě chce, že Romové jsou na takové věci nejlepší, co se týče hudby. Pak jsme si řekli, že to zkusíme, zkusili jsme to a dopadlo dobře.

Co vás na tom nejvíce bavilo?

M: Všechno. Byla to pěkná práce, sranda, a pro někoho to bylo i bolestivý (*smích*).

Lucko, proč ses ty rozhodla tam zapojit?

L: Tak chtěla jsem udělat něco pro naši školu. A hlavně téma šikana bylo zajímavý.

M: Taky si myslím, že každé Cigán, když jde na školu, kde jsou prostě jenom bílý, tak tu šikanu zažije. 80 % Romů, kteří jdou na školu jako malí, tak to všichni zažijí. Prostě se s tím musí setkat.

Předpokládám správně, že při tom rozhodování, jestli do toho půjdete, tak ty jsi, Martine, byl ten aktivnější, kdo to rozhodl? A hrálo pro tebe, Lucie, nějakou roli to, že jste s Martinem dlouhodobí partneři, že mu věříš?

L: To já jsem nás do soutěže zapsala. Pomáhala nám ještě moje sestra, ale tu to moc nebavilo.

Šli byste do něčeho takového zas?

Oba: Jo, jasně.

Co bylo při tvorbě toho klipu úplně to nejobtížnější?

M: To znásilnění. Když jsem musel na Lucku nějak zaútočit, to



Všichni výherci soutěže, kterou vyhlásila Policie ČR – Krajské ředitelství JMK.

Foto: Ivona Parčiová

bylo divný. Takhle se k sobě běžně nechováme.

L: To bylo takový hnusný, no.

A třeba vymyslet to, udělat střih, to nebylo těžký?

L: Akorát to, aby to zapadlo do té hudby, to bylo takový těžší.

M: Vložit ten klip do hudby prostě.

Vkládal jsi to sám?

M: Ne. Dělali jsme to spolu. Všechno jsme dělali společně.

Hádali jste se u toho?

M: Ne. Spíš jsme si u toho dělali kolikrát i srandu.

Při předávání cen vás policie oslovila s nějakou nabídkou, co to bylo za nabídku?

M: Chtěli, abych napsal další písničku, která bude o motorkářích. Oni mi chtěli dodat fotky z bouráček a já bych udělal klip, aby se ti motorkáři chytli za hlavu, aby věděli, jak mají jezdit a co se jim může stát.

Jak to dopadlo ta nabídka, vyvíjelo se to nějak dál?

M: Řekli, že nám dají vědět, ale do dneška furt nic. Zkusím je možná kontaktovat.

O vaší výhře jste dali vědět do IQ Roma servisu, proč tam? Jste v nějakém kontaktu s IQ Roma servisem nebo s lidmi s Ikvěčka a jak?

M: Ano. Jsme v kontaktu. Spolupracujeme se Silvou, Markétou z vyškovské pobočky a známe i Davida z Brna. Probíráme věci kolem školy.

IQ Roma servis poskytuje služby kolem 2000 klientů, převážně Romům, jak to na vás působí?

M: Já si myslím, že je to hodně klientů a působí to depresivně. Tolik lidí potřebuje pomoc. Jako nezdá se to, ale když slyšíte ten počet, tak je to depresivní.

L: Je to hodně klientů.

V Ikvěčku využívalo vzdělávací aktivity za rok 2012 přes 500 mladých lidí, což je dobré číslo. Vy dva jste v té škole poměrně dobře usazení, oba se relativně dobře učíte. Co si myslíte, že je důležité pro mladé, aby se více zajímali o svůj školní prospěch a o školu? Proč to tak třeba u některých lidí není?

L: Protože si nadělají děcka.

M: Najdou si jednoduše nějakou holku, zamilují se tak, že na všechno kašlou, udělají si děti a už je nic jiného okolo nezajímá. Když si prostě udělají děcko, tak se potom musí o ně starat. Pak se ovšem časem chytanou za hlavu a řeknou, já byl tenkrát ale tak blbej, že jsem udělal tohle...

Proč si myslíte, že to tak je, že ty romský mladý lidi mají tak brzy děti?

L: Chtějí utéct z domova. Chtějí být sami. Samostatní. A taky byty jsou často malé, je tam hodně lidí, to s tím souvisí.

M: Chtějí prostě už svoje vlastní soukromí.

Myslíte si, že kdyby třeba více těch mladých romských lidí mělo, já nevím, takový standard, jako je mít svůj vlastní pokoj, takže by se třeba doma drželi déle a vystudovali? Oba: Ano.

L: Mám to z vlastní zkušenosti, jsme početná rodina v malém prostoru, tak se snažím být víc u Martina.

Máte nějaký vzkaz pro čtenáře? Něco, co byste chtěli ostatním mladým Romům říct? Jako úspěšní mladí Romové, kteří vyhráli takovou cenu?

M: No, něco jo. Ať se vykašlou na nějaký holky, ať hledí víc dopředu, co z nich bude, jak budou žít, jak si v budoucnosti udělají svůj vlastní život. A když chtějí být s holkou, tak nesmí dělat kravinu, nesmí ji udělat děcka a takovýhle věci. Nesmí se hned usadit. Na všechno je čas.

Vy jste se tak dohodli, oba to tak chcete?

M: Ano. Je nám jasný, že k sobě patříme a že nemáme kam spěchat.

L: Ano.

Ptaly se Ivona Parčiová a Silva Elsnerová

Jak bude vypadat Památník romského holocaustu?

PRAHA – Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, pověřené usnesením vlády ČR vybudováním Památníku romského holocaustu v Hodoníně u Kunštátu, vyhlásilo 4. března 2013 soutěž pro studenty architektury tří vysokých škol.

Ve lhůtě pro odevzdání soutěžních prací bylo doručeno celkem 30 návrhů. Z toho šest návrhů studentů FA VUT v Brně, tři návrhy studentů z FAU TU v Liberci a 21 návrhů studentů z FA ČVUT v Praze.

Hodnocení soutěžních návrhů provedla devítičlenná komise složená převážně z nezávislých odborníků – architektů a zástupců dalších souvisejících oborů. Hodnotící komise na základě důkladného posouzení každého z návrhů doplněného i názorem z osobních prezentací jednotlivých návrhů jejich autory doporučila 17. června zadavateli soutěže pořadí soutěžních návrhů na prvních třech místech.

Na prvním místě se umístil návrh studenta Richarda Pozdníčka, na dru-

hém pak návrh soutěžního týmu Radka Tomana a Jakuba Pohůnka, a třetím návrh studenta Zdeňka Chmela.

Oficiální předání diplomů a čestných uznání studentům se uskuteční v září v Národním pedagogickém muzeu za účasti zástupců zmíněné hodnotící komise, Komise pro přípravu Památníku v Hodoníně u Kunštátu a zástupců Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Pozvání přijali rovněž odborníci, kteří zpracovávají scénář pro budoucí expozici, která bude v Památníku instalována.

O přesném termínu budou pozvaní účastníci včas informováni.

Všem účastníkům děkujeme za jejich usilovnou práci a kvalitní návrhy a autorům nejlepších návrhů a ostatním oceněným blahopřejeme s tím, že všechny soutěžní odměny budou vyplaceny v souladu se zadávací dokumentací soutěže. Jen žádáme o trpělivost – jedná se o administrativně poněkud náročnější proces. Zároveň doufáme, že i pro ty účastníky, jejichž návrhy nebyly oceněny, znamenala účast v soutě-

ži přínos pro jejich další rozvoj.

V neposlední řadě velmi děkujeme rovněž všem členům hodnotící komise a jejich náhradníkům za odpovědný přístup a téměř sisyfovskou práci při zkoumání a hodnocení soutěžních návrhů. Zvláštní poděkování patří Pavlu Štěpánovi a také Haně Turkové, kteří zodpovídali za zdárný průběh studentské soutěže.

Markéta Pánková
Ředitelka Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského, Praha 1 (www.npmk.cz)

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice



Program na červen 2013

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

Výstavy

identita TA

Výstava identita TA představuje současnou tvorbu umělkyně Tamary Moyzes, Lenky Klodové, Lady Gažiové, Věry Kotlárové, Blanky Jakubčikové, Tani Magy a Karolíny Kohoutkové. 18. 5.–22. 9. 2013

Umění zabíjet

Fotografie umělce Lukáše Houdka rekonstruuji vybrané masakry německého civilního obyvatelstva na

území dnešního Česka v roce 1945. Autorova rekonstrukce některých zločinů, kterých se po druhé světové válce dopouštělo české obyvatelstvo na Němcích, je pokusem vyrovnat se s doposud opomíjeným obdobím českých dějin.

Moment tabuizace je na fotografiích přítomen ve formě neživých aktérů akcí – panenek Barbie s atributy odpovídajícími dobové atmosféře.

23. 5.–22. 9. 2013

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

PARA-MILITARISMUS V ČESKÉ REPUBLICCE

MIROSLAV MAREŠ



Centrum pro studium demokracie a kultury / Politologická řada

Pochodem vchod...

Ulicemi českých měst začaly před lety pochodovat tzv. „ochranné sbory Dělnické strany“, novináře fascinovaly první zprávy o Národní gardě. To vše v situaci, kdy světová média zahltila fotografie uniformovaných příslušníků Maďarské gardy a podobných uskupení. České země – již poněkoličaté v jejich historii – zasáhl fenomén paramilitarismu. Tedy skupin, které si zřizují polovojenské odnože a počítají s jistou mírou násilí ve své činnosti. Tato kniha z brněnského Centra demokracie a kultury je dosud nejrozsáhlejším zpracováním uvedené problematiky. Seznamuje čtenáře s pojetím paramilitarismu a v jeho rámci s množstvím převážně krajně pravicových uskupení, v jejichž „popisu práce“ byla „ochrana obyvatel proti Romům“. A to počínaje skinheadskými organizacemi přes skupiny jako Nová česká jednota, Republikánská mládež, Klub na ochranu národa, Combat 18, Militantní skupina Beroun atd. (pp)

11. ročník se slaví se koná pod záštitou Vědy státního úřadu

ŠAMAJIM

29. 7. - 3. 8. 2013

ŽIDOVSKÉ MĚSTO, ZADNÍ SYNAGOGA TŘEBÍČ

www.samajim.cz www.mkstrebic.cz

11. ročník se slaví se koná pod záštitou Vědy státního úřadu

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:	☐ bankovním převodem na fakturu

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno. Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2013 činí 230 Kč.

ROMANOVODI

ROMSKÁ DUŠE

6//2013

CENA VYTISKU: 20 Kč ROČNÍK XI

Mezinárodní konzervatoř Praha Vás zve do nového

DIVADLA V KORUNNÍ

čimhra | muzikál | koncerty

Korunní 30, Praha 2
jana.produkce@divadlokorunni.cz

Divadlo Korunní uvádí první romský muzikál
Superstar Company

www.divadlokorunni.cz
www.superstarcompany.cz
facebook.com/Divadlo.v.Korunni

ROMANOVODI

ROMSKÁ DUŠE

Chcete mít přehled o novinkách v politice, společnosti a kultuře?
ZAJÍMÁ VÁS MENŠINOVÁ TÉMATIKA?

Nespokojíte se s povrchní a manipulativní žurnalistikou, stojíte o ověřené zprávy a vyvážený pohled na palčivé společenské otázky?

PŘEDPLATTE SI ROMANO VOŮ!

Migrujeme při Vás měsíčně se společenským komentářem, v prostředí a moderního vizuálního stylu. Kromě aktuálních informací ze světa Romů nabízíme možnost získat hlubší vhled do romské kultury, prostřednictvím rubrik zajišťujících se historii, jazykem, literaturou a aktuálním politickým děním.

Časopis pravidelně přináší rozhovory, reportáže a profily výrazných osobností, fundované analýzy širších společenských témat, upoutávky a filmy na kulturní události, které není radno vynechat i přehledové studie, průřazy a ohlasy v čase.

Všechny články a fotografie jsou v romštině, češtině, slovenštině, maďarštině a v jazyce vašeho volání. Závazek třetí strany vyžaduje předplatní předplatit a externí spolupráci – žurnalisty a fotografy – aby mohli své příběhy a filmy na romské téma.

www.rommag.cz facebook.com/pubsuprommag

ROČNÍ PŘEDPLATNÉ: 180 Kč. UHRADIT JE MŮŽETE SLOŽENKOU ČI POMOCÍ FAKTURY.

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury České republiky

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

